

Nowe dane o wodnych chrząszczach (*Coleoptera*) obszarów chronionych Lubelszczyzny

New data about the aquatic beetles (*Coleoptera*) of protected areas in the Lublin region

PAWEŁ BUCZYŃSKI¹, WITOLD KOWALIK²

¹Zakład Zoologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-570 Lublin

²Katedra Zoologii, Akademia Rolnicza, ul. Akademicka 13, 20-570 Lublin

ABSTRACT: Authors present materials collected in the years 1967–93 in 2 national parks and 7 nature reserves in SE Poland. 52 species were recorded in total of which 1 is protected and 4 are redlisted in Poland. The great values of the beetle assemblages of running waters in the Roztocze Upland and lakes and peat bogs in the Western Polesie are emphasised. The presented material can facilitate the analyses of the changes of regional fauna which are difficult in the Lublin region due to the lack of historical data.

KEY WORDS: *Coleoptera*, aquatic beetles, Poland, national park, nature reserve, records.

Wodne chrząszcze Lubelszczyzny były do niedawna słabo zbadane. Poza Roztoczem (TENENBAUM 1913) i jeziorami sosnowickimi (KOWALIK 1968), do lat 90-tych XX w. prace nad nimi ograniczały się niemal wyłącznie do wyrównkowych badań faunistycznych. Utrudnia to analizy zmian fauny, ważne zwłaszcza przy badaniach obszarów chronionych. Niniejsze opracowanie jest prezentacją materiału zebranego w latach 1967–93, na różnej rangi obszarach chronionych Lubelszczyzny. Zbiór ten, choć stosunkowo nieduży (338 okazów, 52 gatunki), jest ważny jako punkt odniesienia dla obecnie prowadzonych badań.

W poszczególnych obiektach badawczych złowiono: rezerwat „Czartowe Pole” (UTM FA48; lata 1973–75), źródła i rzeka Sopot – 11 gatunków; rezerwat „Szum” (FA49; 1973–74), źródła i rzeka Szum – 9 gatunków; rezerwat „Nad Tanwią” (FA58; 1973–74), rzeki Jeleń i Tanew oraz źródła przy Tanwi – 10 gatunków; Roztoczański Park Narodowy (FB40; 1973–75), rzeki, strumienie i stawy – 15 gatunków; planowany rezerwat „Jezioro Łukietek” (FB39; 1980), Jez. Łukietek – 3 gatunki; rezerwat „Jezioro Brzeziczno” (FB49; 1967–71), Jez. Brzeziczno – 16 gatunków; planowany rezerwat „Uroczysko Uściwierskie” (FB49; 1991), Jez. Uściwierz – 2 gatunki; Poleski Park Narodowy (FB49, FB59, FC40, FC50; 1966–68, 1991–93), jeziora oraz wody torfowisk niskich i sfagnowych – 18 gatunków; rezerwat „Trzy jeziora” (FB89; 1968), Jez. Brudzieniec – 2 gatunki.

Wykazano cztery gatunki z Czerwonej listy Polski (PAWŁOWSKI i in. 2002) i jeden gatunek chroniony (ROZPORZĄDZENIE... 2001):

- *Brychius elevatus* (PANZ.) [kategoria LC] – rez. „Czartowe Pole” (Sopot, 28 VIII 1972, 1 ex.); rez. „Nad Tanwią” (Tanew, 14 VI 1973, 2 exx., 19 VII 1973, 5 exx.; źródła przy Tanwi, 14 VII 1972, 2 exx.).
- *Halipilus variegatus* STURM [NT] – rez. „Jezioro Brzeziczno” (Jez. Brzeziczno, 13 IV 1967, 1 ex.).
- *Halipilus varius* (NIC.) [EN] – Poleski PN (Jez. Moszne, 11 X 1991, 1 ex.).
- *Graphoderus bilineatus* (DE G.) [chroniony] – Poleski PN (torfiarka na Bagnie Bubnów k. Sękowa, 6 IX 1993, 1 ex.).
- *Spercheus emarginatus* (SCHALL.) [CR] – rez. „Jezioro Brzeziczno” (Jez. Brzeziczno, 13 IV 1967, 1 ex.).

Zebrane dane świadczą o ważności wielu środowisk wodnych regionu lubelskiego dla ochrony chrząszczy. Dotyczy to zwłaszcza rzek Roztocza oraz jezior i torfowisk Polesia Zachodniego. W rzekach Roztocza, obok liczego występowania *Brychius elevatus*, interesująca jest wysoka liczebność stenotermicznej *Elmis aenea* (Ph. MÜLL.) oraz jej wyraźna przewaga nad eurytermicznymi *Limnius volcmari* (PANZ.) i *Oulimnius tuberculatus* (Ph. MÜLL.). Świadczy to o podobieństwie tych rzek do wód bieżących obszarów górskich i podgórszych. Natomiast wody poleskie są ważną ostoją fauny tyrfofilnej i tyrfobiontycznej.

Analizowane materiały mają w dużej mierze charakter historyczny. Ostatnie badania Polesia Zachodniego wskazują, że pozostaje ono nadal obszarem o bogatej, dobrze zachowanej faunie wodnych chrząszczy (BUCZYŃSKI, PIOTROWSKI 2002). Obecnie trwają intensywne badania Roztocza.

PIŚMIENNICTWO

- BUCZYŃSKI P., PIOTROWSKI W. 2002: Materiały do poznania chrząszczy wodnych (*Coleoptera*) Poleskiego Parku Narodowego. Parki nar. Rez. Przyr., **21** (2): 185-194.
- KOWALIK W. 1969: Chrząszcze wodne (*Coleoptera aquatica*) jezior sosnowickich na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Annals Univ. M. Curie-Skłodowska, sec. C, **23**: 283-300.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002: *Coleoptera* Chrząszcze. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Wydawnictwo Instytutu Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- TENENBAUM S. 1913: Chrząszcze (*Coleoptera*) zebrane w Ordynacji Zamojskiej. Pam. Fizyogr., **21**, III: 1-72.